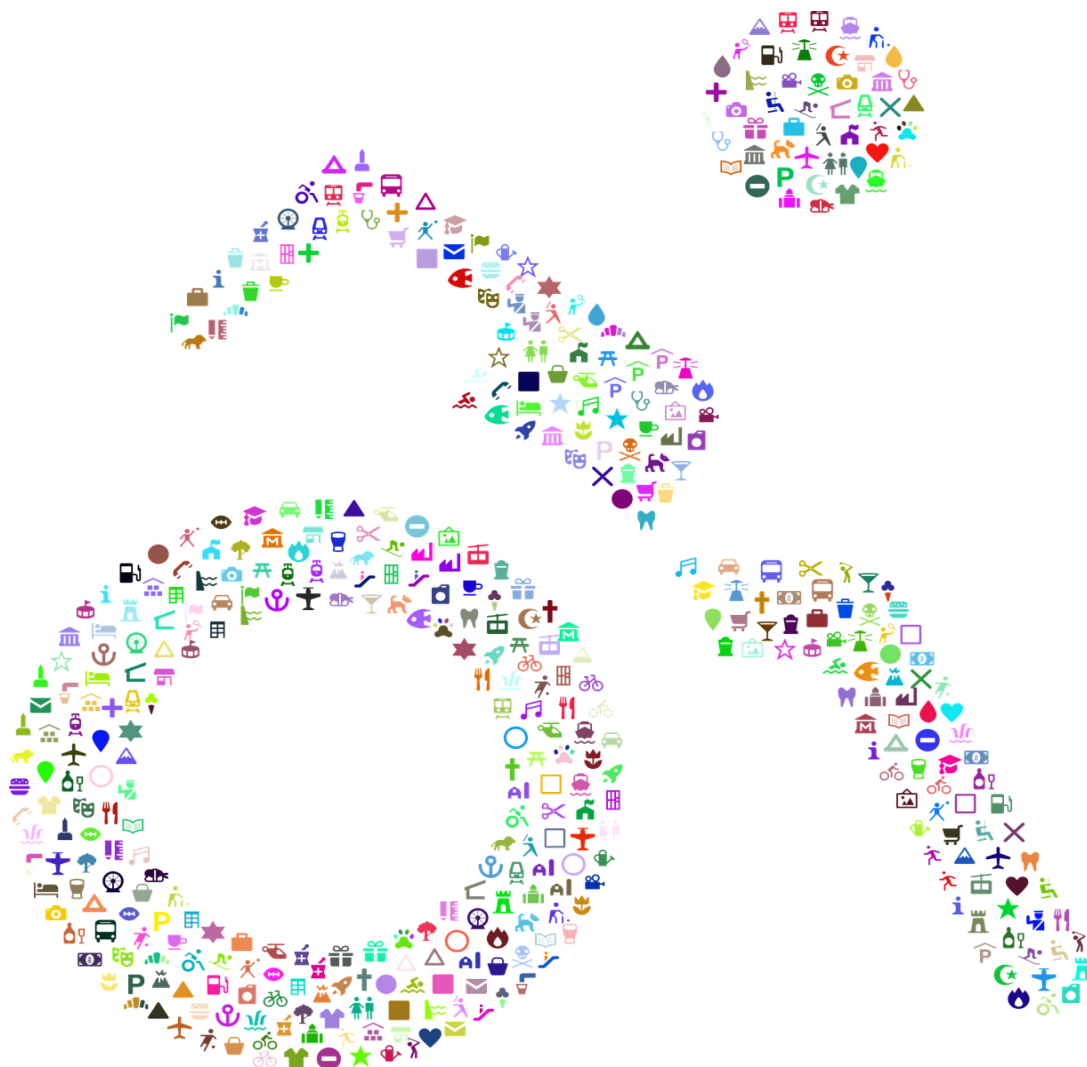

Program Grada Valpova za osobe s invaliditetom od 2021. do 2025. godine

www.esf.hr

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Sadržaj ovog materijala u potpunoj je odgovornosti udruge Karašička Republika.

Sadržaj

1.UVOD	3
2.TRENTNI KONTEKST	5
3.PODRUČJA DJELOVANJA	7
3.1.Obitelj.....	7
3.2.Život u zajednici	11
3.3.Odgoj i obrazovanje	16
3.4.Zdravstvena zaštita	21
3.5.Socijalne usluge.....	24
3.6.Stanovanje i pristupačnost	30
3.7.Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje.....	35
3.8.Ostvarivanje prava	40
3.9.Slobodno vrijeme i kultura.....	43
4.ZAKLJUČAK	46
5.POPIS LITERATURE	47
6.PRILOG 1: Plan aktivnosti za razdoblje 2020. – 2022.....	49
6.1.Projekt „Društveni centar Valpovo“	49
6.2.Aktivnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju 2020. – 2022.	50

1. UVOD

Temelj za izradu Programa Grada Valpova za osobe s invaliditetom 2021. – 2025. je analiza postojećeg stanja, suradnje stručnjaka i pružatelja usluga za osobe s invaliditetom te samih osoba s invaliditetom.

Kako bi se unaprijedili socijalni, obrazovni, odgojni, kulturni, materijalni i ostali uvjeti za trajnu dobrobit djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, potrebno je provesti niz mjera s ciljem njihovog uključivanja u život lokalne zajednice (Vlada Republike Hrvatske, 2017.). Upravo kako bi se postiglo navedeno, provode se mjere usmjerene decentralizaciji usluga u zajednici, a Program Grada Valpova za osobe s invaliditetom i Grad Valpovo zajedno sa suradnicima bit će usmjereni ciljevima koji doprinose razvoju u zajednici utemeljene rehabilitacije.

U zajednici utemeljena rehabilitacija temelji se na filozofiji inkluzije te individualiziranom pristupu koji je temelj kvalitetne podrške za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju. Osoba se smješta u središte procesa i omogućeno joj je ravnopravno sudjelovanje u životu zajednice, osoba uz podršku odlučuje što joj je važno u životu i koje su joj usluge potrebne za kvalitetan život (Rozman, 2007.). U zajednici utemeljena rehabilitacija promiče dostojanstvo, vršnjačku podršku, građanska prava, integraciju, pravo na pristupačnost i samozastupanje (Tarandek, Leutar, 2016.).

Program se oslanja na nacionalne i međunarodne dokumente i strategije koje promiču ljudska prava osoba s invaliditetom te predlažu mjere za poboljšanje kvalitete življenja osoba s invaliditetom.

Međunarodni dokumenti na koje se oslanja Program su:

- Konvencija o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda
- Standardna pravila UN-a o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom
- Europska socijalna povelja
- Program održivog razvoja do 2030. godine
- Strategija za osobe s invaliditetom Vijeća Europe 2017. – 2023.

Nacionalni dokumenti na koje se oslanja Program su:

- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020. godine
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom
- Zakon o socijalnoj skrbi

Program Grada Valpova za osobe s invaliditetom 2021. – 2025. dokument je čijom će se provedbom osigurati kontinuitet ostvarivanja ciljeva poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom u gradu Valpovu. Omogućit će postavljanje ciljeva za navedeno razdoblje koji će biti usmjereni razvoju u zajednici utemeljene rehabilitacije te popis aktivnosti koje će biti usmjerene ostvarivanju navedenih ciljeva.

Ciljevi i aktivnosti Programa usmjerene su poboljšanju kvalitete života osoba s invaliditetom u lokalnoj zajednici. Polazeći od filozofije inkluzije i oslanjajući se na principe u zajednici utemeljene rehabilitacije te u suradnji s pružateljima usluga za osobe s invaliditetom postavljeni su ciljevi i aktivnosti koji doprinose razvoju usluga za ciljanu skupinu i njihove obitelji.

2. TRENUTNI KONTEKST

Grad Valpovo administrativno je središte grada i njegovih prigradskih naselja, ali i upravno, sudsko, gospodarsko, školsko i kulturno središte regije koja se naziva Valpovštinom. U sastavu grada Valpova nalazi se sedam prigradskih naselja. Grad Valpovo prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji 11 563 stanovnika.

Osobe s invaliditetom važan su dio zajednice te grad Valpovo svojim programima nastoji povećati kvalitetu života osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju, kao i njihovim obiteljima. U Osječko – baranjskoj županiji (na dan 03.05.2019.) živi 21 506 osoba s invaliditetom što je 7,6% ukupnog stanovništva županije. Najveći broj osoba s invaliditetom je u radno aktivnoj dobi (52%), a prisutnost invaliditeta prema dobi pokazuje da se 15% osoba s invaliditetom odnosi na dječju dob (0-19 godina) (Benjak, 2019.). S obzirom na to da je grad Valpovo dio Osječko – baranjske županije, udio osoba s invaliditetom možemo promatrati u tom kontekstu. Prema podacima lokalnih ustanova na području grada Valpova pružaju se sljedeće usluge za osobe s invaliditetom:

- više od 1 000 korisnika zajamčene minimalne naknade,
- 240 osobnih invalidnina,
- 482 doplatka,
- 53 statusa roditelja njegovatelja,
- 130 korisnika smještenih u domovima i udomiteljskim obiteljima,
- 163 pomoći u kući,
- 44 naknade do zaposlenja za osobe s invaliditetom
- 39 učenika s teškoćama u razvoju uključeno je u redovan osnovnoškolski sustav
- 14 učenika s teškoćama u razvoju uključeno je u redovan srednjoškolski sustav
- 1 dijete uključeno u redovan predškolski sustav

Na području Valpova djeluje Centar za socijalnu skrb Valpovo kao ustanova nadležna za osobe s invaliditetom i razvoj socijalnih usluga. Mreža socijalnih usluga još uvijek je nedovoljno razvijena, a posebno s obzirom na to da CZSS Valpovo djeluje na pretežno ruralnom području te da su neke od usluga nedostupne krajnjim korisnicima. Osim Centra za socijalnu skrb Valpovo, na području grada Valpova djeluje velik broj udruga i sportskih klubova koji kroz svoje programe nude usluge za građane, a u skladu s time i za djecu s teškoćama i osobe s invaliditetom.

Centar za socijalnu skrb Valpovo pruža Prvu socijalnu uslugu i Uslugu savjetovanja i pomaganja. Stručni timovi Centra svakodnevno pružaju usluge za korisnike, u prostorima Centra i obitelji korisnika. Međutim, kapaciteti Centra nisu u skladu s potrebama koje su prisutne na terenu te upravo zbog toga Centar nastoji raditi na razvijanju izvaninstitucionalnih usluga u suradnji s organizacijama civilnog društva, školama, predškolskim ustanovama te jedinicama lokalne samouprave kako bi se osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju pružile usluge koje su im potrebne.

Trenutno na području grada Valpova postoje neke usluge za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju, međutim postojeće usluge ne odgovaraju potrebama svih korisnika. Skrb o osobama s invaliditetom ostvaruje se putem institucijskih i izvaninstitucijskih oblika skrbi, međutim s obzirom na to da se većina usluga i skrbi pruža kroz institucijske oblike podrške, osobama s invaliditetom je na taj način uskraćeno pravo na život u zajednici. Djeca s teškoćama u razvoju sve češće se uključuju u redovan sustav odgoja i obrazovanja čime se intenzivno radi na njihovom uključivanju u život lokalne zajednice. Međutim, još uvijek djeci s teškoćama i njihovim obiteljima nisu dostupne sve potrebne usluge koje će im omogućiti razvoj u skladu s njihovim potencijalom – rana intervencija, psihosocijalna podrška, pomoć pri uključivanju u programe redovitog odgoja i obrazovanja, edukacijsko rehabilitacijska i logopedska podrška i druge socijalne usluge. Osim djece s teškoćama, u posebno zahtjevnoj situaciji su mladi i odrasli s invaliditetom koji više nisu uključeni u programe odgoja i obrazovanja, a i dalje imaju potrebu za socijalnim uslugama i podrškom u svakodnevnom životu. Njima je u lokalnoj zajednici dostupan vrlo mali broj usluga, nedostupni su im mnogi sadržaji potrebni za ostvarenje kvalitetnog života – sportski sadržaji, kulturni sadržaji, sadržaji za ispunjavanje slobodnog vremena, ali vrlo često su im nedostupne i institucije koje im nude usluge u svakodnevnom životu. Još uvijek postoje mnoge zgrade u koje nije omogućen pristup osobama s invaliditetom te im je i većini svakodnevnih životnih situacija potrebna pomoć i podrška druge osobe.

Kako bi osobe s invaliditetom na području grada Valpova ostvarile kvalitetan život, potrebna je suradnja lokalne samouprave, organizacija civilnog društva, državnih i gradskih institucija te privatnih pružatelja usluga koji će zajednički omogućiti razvoj socijalnih usluga u zajednici i time razvijati u zajednici utemeljenu rehabilitaciju po mjeri pojedinca.

Grad Valpovo Programom Grada Valpova za osobe s invaliditetom 2021. – 2025. nastoji povećati kvalitetu života osobama s invaliditetom na području grada Valpova te nastoji ostvariti suradnju sa svim važnim dionicima koji u tome imaju ulogu.

3. PODRUČJA DJELOVANJA

3.1. Obitelj

Obitelji osoba s invaliditetom suočavaju se s različitim izazovima i potrebno im je osigurati podršku – i materijalnu i psihološku kako bi uspostavili bliske odnose, zasnovali brak i roditeljstvo.

Prema Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom (UN, 2006.), osobe s invaliditetom imaju pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji, na pristup informacijama, na slobodno i odgovorno odlučivanje o broju djece i o tome kada će ih imati. Također, imaju pravo na obrazovanje vezano uz planiranje obitelji. Djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo na obiteljski život te na stavljanje interesa djeteta u središte pozornosti.

Podrška se pruža kroz razne usluge u zajednici kroz ustanove socijalne skrbi i programe organizacija civilnog društva.

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Jačanje svijesti lokalne zajednice o pravu osoba s invaliditetom na partnerske odnose, brak, roditeljstvo i obitelj.
- Jačanje svijesti lokalne zajednice o značaju kvalitetnog obiteljskog života za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom.
- Osigurati i unaprijediti kvalitetne usluge podrške koje bi osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju omogućile ostanak u vlastitoj obitelji.

CILJ 1: Jačanje svijesti lokalne zajednice o pravu osoba s invaliditetom na partnerske odnose, brak, roditeljstvo i obitelj.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Educirati stručnjake koji rade s osobama s invaliditetom o temama braka i obitelji te spolnosti osoba s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih radionica i predavanja - broj osoba koje rade s osobama s invaliditetom, a sudjelovali su na radionicama i predavanjima 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Educirati osobe s invaliditetom i njihove obitelji o temama braka i obitelji te spolnosti.	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih radionica i predavanja - broj osoba koje su sudjelovale na radionicama i predavanjima 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Informirati javnost o pravima osoba s invaliditetom putem predavanja, radionica, web objava i javnih događanja.	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih javnih događanja - broj web objava na temu prava osoba s invaliditetom - broj informiranih građana, sudionika javnih događanja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 2: Jačanje svijesti lokalne zajednice o značaju kvalitetnog obiteljskog života za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Educirati stručnjake koji rade s OSI i njihove obitelji na temu kvalitete života i aktivne podrške	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih radionica i predavanja - broj sudionika na radionicama i predavanjima 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Educirati osobe s invaliditetom o njihovim pravima, mogućnostima izbora te načinu podrške koja im je dostupna	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih radionica i predavanja - broj osoba s invaliditetom koje su sudjelovale 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 3: Osigurati i unaprijediti kvalitetne usluge podrške koje bi osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju omogućile ostanak u vlastitoj obitelji.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Razvijati širok raspon usluga koje se djeci s teškoćama, osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima nude u lokalnoj zajednici.	<ul style="list-style-type: none"> - broj razvijenih usluga - broj pružatelja usluga 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Opremati prostor sa specijaliziranom opremom za terapije namijenjene osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - opremljen prostor, nabavljena specijalizirana oprema 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati stručnjake za rad s osobama s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - angažirani stručnjaci iz različitih područja za rad s djecom s teškoćama i osobama s invaliditetom 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

3.2. Život u zajednici

Osobe s invaliditetom imaju pravo na pristup širokom rasponu usluga koje im pružaju različite službe u njihovom domu ili ustanovama u zajednici. Osobe s invaliditetom imaju pravo na ravnopravni pristup uslugama, objektima i prostorima namijenjenima općoj populaciji. Osobe s invaliditetom imaju pravo odabrati svoje mjesto boravka, gdje i s kim će živjeti (UN, 2006.).

Kako bi se unaprijedili socijalni, obrazovni, odgojni, kulturni, materijalni i ostali uvjeti za dobrobit djece s teškoćama i osoba s invaliditetom, Grad Valpovo će se sa suradnicima raditi na aktivnostima koje su usmjerene razvoju u zajednici utemeljene rehabilitacije u lokalnoj zajednici.

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Proširen opseg i kvaliteta socijalnih usluga u zajednici.
- Unaprijeđen sustav podrške djeci s teškoćama u razvoju kod uključivanja u redovan sustav odgoja i obrazovanja.
- Razvijati i širiti mrežu izvaninstitucionalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju na lokalnoj razini.
- Razvijati i širiti mrežu izvaninstitucionalnih usluga za osobe s invaliditetom na lokalnoj razini.

CILJ 1: Proširen opseg i kvaliteta socijalnih usluga u zajednici.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Razvijati širok raspon usluga koje se djeci s teškoćama, osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima nude u lokalnoj zajednici.	<ul style="list-style-type: none"> - broj razvijenih usluga - broj pružatelja usluga 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Opremati prostor sa specijaliziranom opremom za terapije namijenjene osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - opremljen prostor, nabavljena specijalizirana oprema 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati stručnjake za rad s osobama s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - angažirani stručnjaci iz različitih područja za rad s djecom s teškoćama i osobama s invaliditetom 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 2: Unaprijeđen sustav podrške djeci s teškoćama u razvoju kod uključivanja u redovan sustav odgoja i obrazovanja.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Uspostaviti instrumente podrške roditeljima i djeci prilikom uključivanja u sustav odgoja i obrazovanja – savjetovanje, pravna podrška.	<ul style="list-style-type: none"> - broj roditelja uključenih u savjetodavne aktivnosti - broj djece uključene u redovan sustav odgoja i obrazovanja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Omogućiti podršku u obliku pomoćnika u odgojno – obrazovnom procesu za djecu uključenu u redovan sustav odgoja i obrazovanja.	<ul style="list-style-type: none"> - broj djece uključene u redovan sustav odgoja i obrazovanja uz podršku 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Informiranje javnosti o pravima na obrazovanje djece s teškoćama u razvoju, organizacija radionica i predavanja	<ul style="list-style-type: none"> - broj informativnih događaja - broj objava na web stranicama - broj sudionika radionica i predavanja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 3: Razvijati i širiti mrežu izvaninstitucionalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju na lokalnoj razini.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Razvijati uslugu rane intervencije za djecu s teškoćama u razvoju na lokalnoj razini.	<ul style="list-style-type: none"> - broj razvijenih usluga - broj stručnjaka uključenih u pružanje usluge - kontinuitet dostupnosti usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Razvijati različite usluge za djecu s teškoćama i njihove obitelji – savjetovanje, edukacijsko rehabilitacijski tretmani, logopedski tretmani, fizioterapija, terapija senzorne integracije i slično.	<ul style="list-style-type: none"> - broj razvijenih usluga - broj djece uključene u tretmane - kontinuiranost usluge za djecu i njihove obitelji - kontinuitet dostupnosti usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati stručnjake za provedbu različitih terapija i usluga u zajednici	<ul style="list-style-type: none"> - broj angažiranih stručnjaka za rad s djecom s teškoćama u razvoju na lokalnoj razini 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati edukaciju stručnjaka koji pružaju usluge u zajednici	<ul style="list-style-type: none"> - broj stručnjaka koji je dodatno educiran u deficitarnim područjima skrbi za djecu s teškoćama 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 4: Razvijati i širiti mrežu izvaninstitucionalnih usluga za osobe s invaliditetom na lokalnoj razini.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Razvijati uslugu osobne asistencije na lokalnoj razini za osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - dostupnost usluge na lokalnom području – broj organizacija koje pružaju navedenu uslugu - broj osoba s invaliditetom koje koriste uslugu osobne asistencije - kontinuiranost usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Razvijati usluge pružanja podrške u domu ili organiziranom stanovanju za osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - dostupnost usluge na lokalnom području - broj osoba s invaliditetom koje koriste uslugu - kontinuiranost usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati pristupačnost različitim socijalnim uslugama na lokalnoj razini – edukacijsko rehabilitacijske usluge, informiranje, savjetovanje i pomaganje, pomoć u kući, psihosocijalna podrška, boravak smještaj i slično.	<ul style="list-style-type: none"> - broj i kvaliteta usluge koje se nude osobama s invaliditetom na lokalnoj razini - kontinuiranost usluge - broj osoba s invaliditetom koje koriste usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

3.3. Odgoj i obrazovanje

Obrazovanje je jedan važan aspekt života svakog pojedinca. Obrazovanje se odnosi na cjeloživotni proces stjecanja znanja i vještina, razvoj sposobnosti te bi trebalo biti dostupno svakomu, pod jednakim uvjetima.

Redovno školovanje je odrednica temeljnog prava svakog čovjeka. Razvoj i napredak društva su uvjetovani smanjenjem razlika u društvu što implicira da uključenost podrazumijeva isključivanje razlika. Osnovni koncept „odgoja i obrazovanja za sve“ je inkluzivni pristup koji podrazumijeva uvažavanje različitosti svakog pojedinca te prilagodbu obrazovnog sustava i školskih ustanova potrebama, mogućnostima, sposobnostima i interesima svojih korisnika (Karamatić Brčić 2011.).

Prema Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom (UN, 2006.) države potpisnice obvezuju se da će osigurati sveobuhvatno obrazovanje na svim razinama, kao i cjeloživotno obrazovanje. Aktivnosti koje države potpisnice provode trebaju biti usmjerene na razvoj osobnosti djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, na razvoj njihovih talenata i kreativnosti te mentalnih i tjelesnih sposobnosti. Djeci s teškoćama u razvoju treba biti dostupno besplatno i obvezno osnovno i srednje obrazovanje, na ravnopravnoj osnovi s drugima te u zajednicama u kojima žive. Unutar općeg obrazovnog sustava potrebno je osigurati podršku koja će djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom osigurati uspješnost i ostvarivanje punih potencijala.

Koncept inkluzivnog obrazovanja postao je zakonska regulativa u zapadnim zemljama Europe i svijeta 60. i 70. godina prošlog stoljeća. Tada je temeljni cilj integracije bio uključiti dijete s teškoćama u razvoju u sustav redovnog školovanja (Karamatić Brčić 2011.). U Republici Hrvatskoj prema zakonskoj regulativi (NN br. 56/90) postoji potpuna i djelomična integracija. Potpuna integracija podrazumijeva uključivanje učenika s teškoćama u redoviti razredni odjel u kojem usvaja nastavne sadržaje po redovitom ili prilagođenom programu. Djelomična integracija podrazumijeva uključivanje učenika s teškoćama u razvoju u redovitu školu tako da se dio nastave odvija u redovitom razrednom odjelu, a dio u posebnom razrednom odjelu uz podršku edukacijskog rehabilitatora.

Inkluzivno obrazovanje i uključivanje učenika s teškoćama u razvoju u redovne škole omogućuje kvalitetno školovanje u lokalnoj zajednici djeci s teškoćama u razvoju. Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva uvažavanje različitosti svakog pojedinca te prilagodbu obrazovnog sustava i školskih ustanova potrebama, mogućnostima, sposobnostima i interesima svojih korisnika, a sve kako bi osobnost svakog pojedinca došla do punog izražaja (Vlada Republike Hrvatske, 2017.).

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Uključenost većeg broja djece u redovan sustav odgoja i obrazovanja na lokalnoj razini.
- Omogućiti podršku pomoćnika u odgojno – obrazovnom procesu većem broju djece u predškolskim i školskim ustanovama na lokalnom području.
- Uspostaviti izvaninstitucionalne oblike podrške djeci i učenicima s teškoćama u razvoju na lokalnoj razini.

CILJ 1: Uključenost većeg broja djece u redovan sustav odgoja i obrazovanja na lokalnoj razini.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Informiranje roditelja djece s teškoćama o njihovim pravima.	<ul style="list-style-type: none"> - broj djece uključene u predškolske i školske ustanove na lokalnoj razini - broj informiranih roditelja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Savjetodavni rad s roditeljima djece s teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - broj roditelja uključenih u savjetodavni rad - broj provedenih savjetovanja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Informiranje i educiranje odgojno – obrazovnih djelatnika na temu inkluzije i uključivanja djece s teškoćama u redovan sustav.	<ul style="list-style-type: none"> - broj odgojno – obrazovnih djelatnika uključenih u edukacije i savjetovanja - broj provedenih savjetovanja i edukacija/radionica 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 2: Omogućiti podršku pomoćnika u odgojno – obrazovnom procesu većem broju djece u predškolskim i školskim ustanovama na lokalnom području.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Osigurati podršku pomoćnika djeci s teškoćama u razvoju u predškolskom sustavu.	- broj djece uključene u redovan predškolski sustav uz podršku pomoćnika	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Omogućiti podršku pomoćnika učenicima s teškoćama u razvoju u redovnom školskom sustavu.	- broj djece u redovnim školama koji se školuju uz podršku pomoćnika	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Educirati pomoćnike u odgojno – obrazovnom procesu za rad s djecom s teškoćama.	- broj educiranih pomoćnika - broj održanih predavanja/edukacija	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Omogućiti savjetodavni rad pomoćnicima i stručnim suradnicima u odgojno – obrazovnim ustanovama.	- broj provedenih savjetovanja - broj pomoćnika i stručnih suradnika odgojno – obrazovnih ustanova uključenih u savjetodavni rad	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

CILJ 3: Uspostaviti izvaninstitucionalne oblike podrške djeci i učenicima s teškoćama u razvoju na lokalnoj razini.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Osigurati izvaninstitucionalne usluge pomoći u učenju za djecu s teškoćama.	<ul style="list-style-type: none"> - kontinuitet usluge pomoći u učenju - broj djece uključene u uslugu 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati izvaninstitucionalne usluge psihosocijalne podrške djeci s teškoćama, radionice i druge oblike podrške s ciljem ostvarivanja njihovih potencijala.	<ul style="list-style-type: none"> - broj provedenih radionica za djecu - broj djece uključene u radionice i podršku 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano
Osigurati podršku različitih stručnjaka koji će doprinijeti poboljšanju kvalitete odgoja i obrazovanja djece s teškoćama (edukacijsko rehabilitacijske usluge, logopedске usluge, rana intervencija i slično).	<ul style="list-style-type: none"> - broj usluga koje se nude na lokalnoj razini - kontinuitet usluga koje se nude na lokalnoj razini - broj djece uključene u usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi	kontinuirano

3.4. Zdravstvena zaštita

Osobe s invaliditetom imaju pravo na pristup zdravstvenim uslugama i uslugama rehabilitacije, u skladu s njihovim potrebama.

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom osobitu pozornost pridaje položaju osoba s invaliditetom u sustavu zdravstva. Osobe s invaliditetom imaju pravo na uživanje najviših ostvarivih zdravstvenih standarda bez diskriminacije na osnovi invaliditeta. Nacionalne i niže razine upravljanja dužne su poduzeti odgovarajuće mjere za osiguravanje pristupa zdravstvenim uslugama i programima. Osobama s invaliditetom treba osigurati one usluge i programe kojima se koriste i drugi. Konvencija naglašava važnost nediskriminirajućeg i etičkog pristupa pružanju zdravstvenih usluga.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije iz 2018., oko 15% osoba u svijetu ima neki oblik invaliditeta. Upravo zbog toga, planiranje zdravstvene zaštite i njezine pristupačnosti nameće se kao veliki izazov (Šogorić, Sanković, Štefančić, Vitale, 2018.).

Zdravlje je jedan od čimbenika kvalitete življenja koji uvelike doprinosi kvaliteti života osoba s invaliditetom. Zdravstvena zaštita treba biti dostupna, kvalitetna i besplatna te u skladu s potrebama osoba s invaliditetom.

Osobama s invaliditetom potrebno je osigurati pristup zdravstvenim uslugama i uslugama rehabilitacije, a te usluge trebaju obuhvatiti usluge vezane uz spolno i reprodukcijsko zdravlje, prevenciju invaliditeta, ranu identifikaciju i intervenciju, ali i usluge sprječavanja pogoršanja invaliditeta. Navedene usluge trebaju biti dostupne, nalaziti se što je moguće bliže zajednicama u kojima osobe s invaliditetom žive, uključujući i ruralna područja (Vlada Republike Hrvatske, 2017.).

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Osigurati dostupnost većem broju zdravstvenih usluga osobama s invaliditetom u lokalnoj zajednici.
- Edukacija osoba s invaliditetom, njihovih obitelji i stručnjaka o pravima iz područja zdravstvene zaštite.

CILJ 1: Osigurati dostupnost većem broju zdravstvenih usluga osobama s invaliditetom u lokalnoj zajednici.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Omogućiti arhitektonski pristup svim zdravstvenim uslugama za osobe s invaliditetom u lokalnoj zajednici.	- poboljšanje pristupačnosti ustanovama i uslugama	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Omogućiti prijevoz i pristupačnost zdravstvenim uslugama za osobe s invaliditetom.	- povećana dostupnost zdravstvenih usluga osobama s invaliditetom - povećano zadovoljstvo osoba s invaliditetom	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Ponuditi nove usluge iz područja zdravstva – omogućiti nove usluge i pružatelje usluga u lokalnoj zajednici.	- broj novih usluga na lokalnom području - broj novih pružatelja usluga na lokalnom području	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

CILJ 2: Edukacija osoba s invaliditetom, njihovih obitelji i stručnjaka o pravima iz područja zdravstvene zaštite.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Edukacije i radionice za osobe s invaliditetom i njihove obitelji o pravima iz područja zdravstvene zaštite.	<ul style="list-style-type: none"> - broj provedenih predavanja i radionica - broj osoba koje su sudjelovale na predavanjima i radionicama 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Radionice o preventivnim programima dostupnim osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima.	<ul style="list-style-type: none"> - broj provedenih predavanja i radionica - broj osoba koje su sudjelovale na predavanjima i radionicama 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Radionice i predavanja o zdravlju, zdravom načinu života i očuvanju zdravlja za osobe s invaliditetom i njihove obitelji.	<ul style="list-style-type: none"> - broj provedenih predavanja i radionica - broj osoba koje su sudjelovale na predavanjima i radionicama 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

3.5. Socijalne usluge

Sustav socijalne skrbi najčešće je prva i jedina pomoć koja je na raspolaganju osobama s invaliditetom. Kako bi osoba ostvarila prava iz sustava socijalne skrbi potrebno je provesti postupak vještačenja prije nego korisnik ostvari određeno pravo ili određena prava. Tijekom postupka vještačenja utvrđuju se potrebe osobe te se procjenjuje stanje i funkcioniranje osobe u radnoj, životnoj i drugim sredinama. Procjena se obavlja sukladno dobi, obrazovanju, zvanju, socijalnim okolnostima i drugim važnim informacijama za davanje nalaza i mišljenja (Leutar, 2015.).

Prava koja postoje u sustavu socijalne skrbi prema Zakonu o socijalnoj skrbi (NN br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03) su:

- doplatak za pomoć i njegu,
- pomoć i njega u kući,
- osobna invalidnina,
- status roditelja njegovatelja,
- osposobljavanje za samostalan život i rad,
- skrb izvan vlastite obitelji,
- savjetovanje,
- pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća,
- ostala prava.

U Republici Hrvatskoj još uvijek prevladava institucionalni oblik skrbi za osobe s invaliditetom, osobe se smještaju u domove, a usluge su visoko centralizirane i teritorijalno neravnomjerno raspoređene. Kako bi se radilo na poboljšanju kvalitete življenja osoba s invaliditetom, važno je razvijati socijalne usluge u zajednici te u zajednici utemeljenu rehabilitaciju.

Proces deinstitucionalizacije započeo je u SAD-u i Kanadi 70. – tih godina, a u posljednjih 15 godina intenzivno se radi na procesu prevencije institucionalizacije i prevencije institucionalizacije u Republici Hrvatskoj. Kako bi navedeni procesi bili uspješni, važno je raditi na razvoju modela potpore u zajednici, stanovanja, edukacije i zapošljavanja.

Istraživanja su pokazala kako deinstitucionalizacija doprinosi povećanoj razini kompetencija, zadovoljstva i socijalnoj inkluziji korisnika. Paralelno s deinstitucionalizacijom dolazi i do boljih modela službi podrške u zajednici (Rozman, 2007.).

Kako bi osoba s intelektualnim teškoćama uspješno živjela u zajednici i participirala u životu zajednice, potrebno je osigurati dva glavna oblika podrške: podršku u stanovanju i podršku u dnevnim aktivnostima. Podršku mogu pružati različiti pružatelji socijalnih usluga. Izvaninstitucionalne, u zajednici utemeljene službe karakterizirane su neformalnim pristupom, prilagodljivošću i poštivanjem osobe kao pojedinca. Upravo skrb u zajednici, individualan pristup, aktivno sudjelovanje pojedinca te adekvatna podrška omogućavaju osobni razvoj i bolju kvalitetu života (Rozman, 2007.).

Individualizirani pristup je osnovni preduvjet kvalitetne podrške za osobe s invaliditetom. Važan je proces individualnog planiranja u čijem je središtu sama osoba. Planiranje se usmjerava na prepoznavanje sklonosti osobe, njezinih sposobnosti i potreba. Osobno usmjereni plan jasno određuje i razlaže potrebe pojedinca, a od pružatelja usluga zahtijeva se da podršku daje u skladu sa potrebama i sklonostima osoba i njihovih obitelji. Služba koja želi pružati podršku treba (Rozman, 2007.):

- biti dostupna i prilagodljiva promjenama interesa i potreba korisnika,
- kontinuirano raditi na povećanju opsega kontrole koju korisnici imaju nad podrškom koju primaju i mogućnostima izbora u svom životu,
- aktivno unaprjeđivati način i politiku rada službe,
- koristiti postojeće resurse koje lokalna zajednica nudi svim svojim članovima.

Važno je razviti službe podrške u zajednici koje će omogućiti osobama s invaliditetom ravnopravno sudjelovanje u životu zajednice te kvalitetan život uz kvalitetne socijalne usluge.

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Povećati broj izvaninstitucionalnih socijalnih usluga u lokalnoj zajednici za djecu s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom i njihove obitelji.
- Poboljšati kvalitetu i pristupačnost postojećih socijalnih usluga.
- Unaprijediti kompetencije stručnjaka koji rade s osobama s invaliditetom, djecom s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima.
- Proširiti mrežu socijalnih usluga suradnjom s organizacijama civilnog društva.

CILJ 1: Povećati broj izvaninstitucionalnih socijalnih usluga u lokalnoj zajednici za djecu s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom i njihove obitelji.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Pružiti podršku organizacijama civilnog društva u provedbi programa za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj organizacija civilnog društva koje razvijaju programe za osobe s invaliditetom na lokalnom području - broj projekata i programa provedenih s ciljem povećanja broja socijalnih usluga u lokalnoj zajednici 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Istražiti potrebe djece s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom i njihovih obitelji na temelju čega će se organizirati nove usluge.	<ul style="list-style-type: none"> - provedeno istraživanje potreba i izrađen plan razvoja socijalnih usluga na temelju potreba osoba s invaliditetom 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
U suradnji s različitim sektorima organizirati nove usluge za djecu s teškoćama i osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj novih socijalnih usluga u lokalnoj zajednici - broj korisnika socijalnih usluga - broj pružatelja socijalnih usluga 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

CILJ 2: Poboľjšati kvalitetu i pristupačnost postojećih socijalnih usluga.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Organizacija edukacija stručnjaka koji pružaju socijalne usluge.	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih radionica za stručnjake - broj stručnjaka koji su sudjelovali na edukacijama 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Redovito informirati osobe s invaliditetom i njihove obitelji o postojećim uslugama i mogućnostima njihovog korištenja.	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih informativnih događanja - broj osoba koje su informirane o uslugama - katalog usluga koje se nude u lokalnoj zajednici 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Omogućiti korištenje usluge kod pružatelja usluge, ali i u domu korisnika usluge.	<ul style="list-style-type: none"> - broj osoba koje koriste usluge kod pružatelja i u domu osobe - broj organiziranih usluga 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

CILJ 3: Unaprijediti kompetencije stručnjaka koji rade s osobama s invaliditetom, djecom s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Organizacija edukacija stručnjaka koji pružaju socijalne usluge.	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih radionica za stručnjake - broj stručnjaka koji su sudjelovali na edukacijama 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Organizacija edukativnih sastanaka, mentorstva i stručnih skupova za osobe koje rade s osobama s invaliditetom i djecom s teškoćama u razvoju.	<ul style="list-style-type: none"> - broj održanih sastanaka, mentorstva i skupova za stručnjake - broj stručnjaka koji su sudjelovali na aktivnostima 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

CILJ 4: Proširiti mrežu socijalnih usluga suradnjom s organizacijama civilnog društva.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Provoditi zajedničke aktivnosti s organizacijama civilnog društva, javnim ustanovama i privatnim pružateljima usluga.	<ul style="list-style-type: none"> - broj partnerstava koja su usmjerena razvoju socijalnih usluga u lokalnoj zajednici - broj zajednički provedenih aktivnosti 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Poticati uspostavu novih socijalnih usluga kroz natječaje za organizacije civilnog društva.	<ul style="list-style-type: none"> - broj potpora organizacijama civilnog društva za uspostavu novih socijalnih usluga 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

3.6. Stanovanje i pristupačnost

Člankom 19. UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom propisano je da svaka osoba s invaliditetom ima jednako pravo na život u zajednici – na neovisno življenje i uključenost u zajednicu.

Osoba s invaliditetom treba imati mogućnost odabrati svoje mjesto boravka, gdje i s kim će živjeti, na ravnopravnoj osnovi s drugima. Treba imati pristup širokom rasponu usluga u vlastitom domu ili u ustanovama te treba imati ravnopravan pristup uslugama, objektima i prostorima namijenjenima općoj populaciji (UN, 2006.).

Izgradnja pristupačnog okruženja sukladno načelima univerzalnog dizajna ima ključnu ulogu u stvaranju inkluzivnog društva. Prema članku 9. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, države članice obvezne su poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osobe s invaliditetom imaju pristup izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama te drugim uslugama i prostorima, na ravnopravnoj osnovi s drugima. Ističe se i važnost pristupačnosti javnog prijevoza što je još uvijek značajna prepreka za ostvarivanje ravnopravne uloge u društvu za osobe s invaliditetom.

Zbog smještaja u stacionarne ustanove i nedostupnosti redovitih službi obrazovanja i zapošljavanja mnoge osobe s invaliditetom isključene su iz našeg društva. Kako bi osoba s invaliditetom ostvarila svoja prava na život u zajednici, razvijaju se inkluzivne službe podrške u zajednici kojima se nastoji ostvariti dostojanstven život osoba s invaliditetom u zajednici. Osobe s invaliditetom prestaju biti objekt sažaljenja te postaju ravnopravni članovi zajednice (Udruga za samozastupanje, 2009.).

Važno je spomenuti da je donošenje odluka o vlastitom životu jedna od karakteristika odraslih osoba. Samostalno odlučujemo i donosimo odluke o mjestu stanovanja, sklapanju braka, izbora hrane i aktivnosti kojima ćemo se baviti i na taj način postajemo samoodređene odrasle osobe. Ponekad nam je potrebna podrška u donošenju odluka, a najčešće ju dobivamo od bliskih osoba. Osobe s invaliditetom trebaju podršku pri donošenju odluka i ostvarivanju svojih prava, a bliske osobe i službe podrške u zajednici trebaju im to i omogućiti. Osobama se pruža podrška u skladu s njihovim individualnim interesima i potrebama i to u sljedećim područjima: samoodređenje, aktivnosti u kućanstvu, aktivnosti u zajednici, briga o zdravlju i sigurnosti, slobodno vrijeme, stvaranje, održavanje i širenje odnosa s drugim ljudima, aktivnosti rada, aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja.

Važno je osobama s invaliditetom omogućiti ostanak u svojim lokalnim zajednicama, podršku u svakodnevnom životu, programe i usluge koje će im omogućiti što samostalniji život, bez potrebe smještaja u institucije.

Cilj pružanja podrške je omogućiti osobi:

- da izabere gdje će i s kim živjeti,
- privatnost,
- da odredi svoj dnevni raspored,
- da izabere aktivnosti u zajednici u koje se želi uključiti,
- da koristi resurse zajednice kao i svi drugi članovi zajednice,
- da razvija bliske odnose s obitelji i prijateljima,
- da prima individualnu podršku.

Službe podrške u zajednici trebaju omogućiti usluge stanovanja osobama s invaliditetom koje će omogućiti njihov ostanak u zajednici i što veću razinu samostalnosti (Udruga za samozastupanje, 2009.).

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Poticati osiguravanje pristupačnosti stambenih objekata i javnog prometa osobama s invaliditetom.
- Poticati razvoj službi podrške u kući za osobe s invaliditetom.
- Razvijati usluge samostalnog stanovanja i stanovanja uz podršku u lokalnoj zajednici za osobe s invaliditetom.

CILJ 1: Poticati osiguravanje pristupačnosti stambenih objekata i javnog prometa osobama s invaliditetom.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Osigurati smanjenje arhitektonskih barijera na stambenim objektima.	- broj stambenih objekata pristupačnih osobama s invaliditetom	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Omogućiti prijevoz osobama s invaliditetom primjeren njihovim potrebama.	- linije javnog prijevoza - specijalizirani prijevoz za osobe s invaliditetom	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

CILJ 2: Poticati razvoj službi podrške u kući za osobe s invaliditetom.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Organizirati uslugu osobne asistencije/pomoći u kući za osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj osoba koje primaju uslugu - broj pružatelja usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Organizirati usluge poludnevnog boravka, škole samostalnog stanovanja, edukativne radionice i programe osnaživanja osoba s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj usluga koje su osobama s invaliditetom na raspolaganju - broj korisnika navedenih usluga 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

CILJ 3: Razvijati usluge samostalnog stanovanja i stanovanja uz podršku u lokalnoj zajednici za osobe s invaliditetom.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Organizirati aktivnosti škole samostalnog stanovanja kao dio prevencije institucionalizacije.	<ul style="list-style-type: none"> - broj sudionika škole samostalnog stanovanja - broj održanih radionica 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Organizirati edukativna predavanja i radionice za osobe s invaliditetom i njihove obitelji o mogućnostima stanovanja i podrške u zajednici.	<ul style="list-style-type: none"> - broj sudionika predavanja i radionica - broj održanih predavanja i radionica 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Organizirati usluge organiziranog stanovanja uz podršku u lokalnoj zajednici.	<ul style="list-style-type: none"> - broj osoba koje koriste uslugu stanovanja uz podršku - zadovoljstvo korisnika usluge 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

3.7. Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje

Zapošljavanje je jedan od ključnih čimbenika kvalitete življenja – element je uključenosti i ekonomske neovisnosti svih građana i jedno od temeljnih ljudskih prava. Profesionalna rehabilitacija predstavlja preduvjet za povećanje zapošljivosti i socijalne uključenosti osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada, u zaštićenim uvjetima ili u nekom drugom modelu samozapošljavanja. Kako bi se osobe s invaliditetom uspješno uključile na otvoreno tržište rada, potrebno je razviti modele sustavne i kvalitetne profesionalne rehabilitacije. Potrebno je pripremati osobe s invaliditetom na uključivanje na tržište rada, ali i poslodavce na zapošljavanje osoba s invaliditetom. Jednako je važno podizati svijest javnosti o potrebi zapošljavanja osoba s invaliditetom kako bi mogle ispuniti svoje potencijale i doprinijeti razvoju društva na ravnopravnoj osnovi s drugima (Vlada Republike Hrvatske, 2017.).

Pravo na rad utvrđeno je Ustavom Republike Hrvatske (NN 59/90) kao temeljno ljudsko pravo. Ustav Republike Hrvatske utvrđuje da će se zaštititi i uključivanju u društveni život osoba s invaliditetom posvećivati posebna pažnja, a u svrhu promicanja njihovih prava te izjednačavanja osoba s invaliditetom sa svim ostalim građanima. Čovjek radom zadovoljava niz potreba (Ergović, 2007.):

- ostvaruje materijalna sredstva potrebna za vlastito uzdržavanje i život,
- ostvaruje i potvrđuje svoju socijalnu i građansku ulogu,
- uspostavlja međuljudske odnose,
- uči i razvija se.

Aktivna politika zapošljavanja u Republici Hrvatskoj temelji se na punoj, produktivnoj i slobodno odabranoj zaposlenosti. Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 143/02) usmjerava strategiju zapošljavanja prema ravnopravnijem sudjelovanju osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada predviđajući pri tome različite povlastice za poslodavce koji zaposle osobu s invaliditetom. Jednaka prava i mogućnosti za osobe s invaliditetom u pogledu zapošljavanja značila bi osiguravanje učinkovite podrške osobama s invaliditetom na stvarnim poslovima koji bi bili isti kao i za bilo kojeg drugog zaposlenika, uključujući istu plaću, povlastice i uvjete rada, kao i mogućnost napredovanja na poslu (Ergović, 2007.).

Osim zapošljavanja na otvorenom tržištu rada, postoje različite mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom uz podršku ili u zaštićenim uvjetima. Zapošljavanje uz podršku predstavlja plaćeni rad koji obavlja osoba s intelektualnim teškoćama u redovnoj radnoj sredini uz kontinuirano praćenje i podršku. Podršku pružaju radni asistenti, a kasnije osobe iz radne sredine. Zapošljavanje uz podršku kao model zapošljavanja osoba s invaliditetom pruža mogućnosti za učenje i razvoj, financijsku neovisnost, ostvarivanje pozitivno vrednovanih društvenih uloga, donošenje odluka o

svom životu i ostvarivanje prava. Osoba se na radnom mjestu uči raditi posao na kojem je zaposlena, ima individualno prilagođenu podršku na radnom mjestu, a uključena je u redovnu radnu sredinu i može uz podršku ostvariti svoj puni potencijal (Udruga za samozastupanje, 2009.).

Zapošljavanjem osoba s invaliditetom ostvaruje ulogu odrasle dobi i postaje punopravni član društva koji doprinosi i postaje ekonomski neovisniji.

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Razvoj programa za povećanje zapošljivosti osoba s invaliditetom koji će pridonijeti jačanju njihovih kompetencija i uključivanje na tržište rada.
- Razvoj programa osposobljavanja osoba s invaliditetom.

CILJ 1: Razvoj programa za povećanje zapošljivosti osoba s invaliditetom koji će pridonijeti jačanju njihovih kompetencija i uključivanje na tržište rada.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Informiranje poslodavaca o mogućnostima zapošljavanja osoba s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih informativnih događanja - broj informiranih poslodavaca o zapošljavanju osoba s invaliditetom 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, poslovni sektor	kontinuirano
Informiranje osoba s invaliditetom o mogućnostima zapošljavanja.	<ul style="list-style-type: none"> - broj informiranih osoba s invaliditetom - broj organiziranih informativnih događanja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, poslovni sektor	kontinuirano
Organizacija radno – socijalizacijskih aktivnosti za teže zapošljive osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih aktivnosti - broj osoba koje su sudjelovale na aktivnostima - vještine koje su sudionici stekli i zadovoljstvo sudionika 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, poslovni sektor	kontinuirano
Organizacija edukativnih radionica za osobe s invaliditetom i njihove obitelji.	<ul style="list-style-type: none"> - broj organiziranih aktivnosti - broj osoba koje su sudjelovale na aktivnostima - vještine koje su sudionici stekli i zadovoljstvo sudionika 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, poslovni sektor	kontinuirano
Organizacija edukativnih radionica za poslodavce.	<ul style="list-style-type: none"> - broj poslodavaca koji su sudjelovali na radionicama - broj organiziranih radionica 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, poslovni sektor	kontinuirano

<p>Provedba društveno poduzetničkih aktivnosti s ciljem zapošljavanja osoba s invaliditetom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - broj informiranih poslodavaca o društvenom poduzetništvu - broj osoba s invaliditetom informiranih o društvenom poduzetništvu - broj društvenih poduzeća u lokalnoj zajednici 	<p>Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, poslovni sektor</p>	<p>kontinuirano</p>
--	---	--	---------------------

CILJ 2: Razvoj programa osposobljavanja osoba s invaliditetom.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Razvoj edukativnih programa za osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj edukativnih programa koji se nude osobama s invaliditetom - broj osoba koje su sudjelovale u edukativnim programima 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, obrazovne ustanove	kontinuirano
Organizacija programa osposobljavanja prilagođenih potrebama osoba s invaliditetom i tržištu rada.	<ul style="list-style-type: none"> - broj provedenih programa osposobljavanja za osobe s invaliditetom - broj osoba koje su sudjelovale u osposobljavanju 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, obrazovne ustanove, poslovni sektor	kontinuirano
Razvoj programa osposobljavanja za radne asistente za osobe s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - razvijen program osposobljavanja radnih asistenata - poslodavci i osobe s invaliditetom informirani o ulozi radnih asistenata - broj osoba educiranih za poslove radnog asistenta 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, obrazovne ustanove, poslovni sektor	kontinuirano

3.8. Ostvarivanje prava

Osobe s invaliditetom različito su definirane u različitim sustavima. Definicija osobe s invaliditetom posebno je uređena i prilagođena za svako područje. Osobe s invaliditetom su osobe s oštećenjima vida, sluha, govora, tjelesnim invaliditetom, intelektualnim teškoćama, osobe s problemima uzrokovanim organskim činiteljima te osobe s višestrukim teškoćama.

Prema Zakonu o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom (NN 60/01), invaliditet predstavlja trajno ograničenje, smanjenje ili gubitak sposobnosti izvršavanja neke fizičke aktivnosti ili psihičke funkcije primjerene životnoj dobi, nastale kao posljedica oštećenja zdravlja. Oštećenje zdravlja je nedostatak, gubitak ili nepravilnost anatomske građe, fiziološke ili psihičke funkcije.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 143/02, 33/05, 157/13, 152/14) osobu s invaliditetom definira kao svaku osobu kod koje postoji tjelesno, osjetilno ili mentalno oštećenje koje za posljedicu ima trajnu ili na najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost zadovoljavanja osobnih potreba u svakodnevnom životu.

Zakon o mirovinskom osiguranju spominje kako invaliditet postoji kad je kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravom osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti. Invaliditet postoji i kada kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (NN 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19).

Područje prava osoba s invaliditetom regulirano je s oko 270 propisa – međunarodni ugovori, Ustav, zakoni, podzakonski akti, brojni strateški dokumenti u kojima su sadržane mjere za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Osobe s invaliditetom kroz različite sustave ostvaruju različita prava koja su sažeta u nastavku teksta (Leutar, 2015.).

Kroz sustav odgoja i obrazovanja djeca i mladi imaju pravo na adekvatna pomagala za praćenje nastave, prilagođen radni prostor, sređeni uvjeti za zdrav socijalni razvoj i slično.

Kroz sustav rada i zapošljavanja osobe s invaliditetom mogu se zaposliti pod općim ili posebnim uvjetima, a jedno od prava uključuje i olakšice i poticaje poslodavaca pri zapošljavanju osoba s invaliditetom te profesionalnu rehabilitaciju.

Kroz sustav mirovinskog osiguranja osobe s invaliditetom mogu ostvariti sljedeća prava: invalidska mirovina, naknada zbog tjelesno oštećenja, profesionalna rehabilitacija i mirovinski staž s povećanim trajanjem.

Sustav zdravstvenog osiguranja osigurava osobama s invaliditetom zdravstvenu zaštitu, oslobađanje od plaćanja participacije, oslobađanje od plaćanja administrativne pristojbe, zdravstvenu njegu u kući, fizikalnu njegu u kući, bolničku medicinsku rehabilitaciju te ortopedska pomagala.

Prava koja osobama s invaliditetom omogućuje sustav stanovanja i prostorne mobilnosti odnose se na: pristupačnost, dobivanje znaka pristupačnosti, povlastice za četiri putovanja, oslobađanje od plaćanja godišnje naknade za ceste i oslobađanje od plaćanja putarine.

U poreznom sustavu također postoje prava koja mogu ostvariti osobe s invaliditetom, a neke od njih su neoporezivi primici: pomoć za uzdržavanje, doplatak za pripomoć u kući, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, doplatak za pomoć i njegu, doplatak za ortopedska pomagala, osobna invalidnina, opskrbnina i obiteljska invalidnina, oprema novorođenog djeteta, obiteljske mirovine, naknade plaća u vrijeme privremene nezaposlenosti, stipendije studenata, primici učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga i ostalo. Navedeni primici ostvaruju se u različitim sustavima prema pravilnicima. Osim navedenog možemo razlikovati i olakšice za osobe s invaliditetom: povećani osobni odbitak, porez na dodanu vrijednost 0% za pomagala, oslobađanje od plaćanja boravišne pristojbe.

U sustavu socijalne skrbi osobe s invaliditetom mogu ostvariti sljedeća prava: doplatak za pomoć i njegu, pomoć i njega u kući, osobna invalidnina, status roditelja njegovatelja, osposobljavanje za samostalan život i rad, skrb izvan vlastite obitelji, savjetovanje, pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća, ostala prava.

Vrlo često osobe s invaliditetom nemaju informacije o pravima koja mogu ostvariti u različitim sustavima te im je potrebna podrška, informiranje i savjetovanje kako bi ostvarili prava i u skladu s time ostvarili svoj puni potencijal u lokalnoj zajednici.

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Omogućiti osobama s invaliditetom dostupnost informacija o pravima u različitim sustavima u Republici Hrvatskoj.

CILJ 1: Omogućiti osobama s invaliditetom dostupnost informacija o pravima u različitim sustavima u Republici Hrvatskoj.

AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Organizirati pravnu podršku osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima – osigurati savjetovanje i informiranje.	<ul style="list-style-type: none"> - broj osoba koje su informirane o pravima - broj osoba koje su sudjelovale na savjetovanju - broj organiziranih savjetovanja 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Omogućiti dostupnost informacija na jednom mjestu – brošura o pravima, web brošura o pravima.	<ul style="list-style-type: none"> - pristupačnost web stranica - izdana brošura s pravima osoba s invaliditetom 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Učiniti web stranice pružatelja usluga dostupnima osobama s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - pristupačnost web stranica osobama s invaliditetom - broj prilagođenih web stranica 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano
Provedba edukativnih programa o pravima osoba s invaliditetom.	<ul style="list-style-type: none"> - broj provedenih edukativnih programa - broj sudionika edukacija 	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi	kontinuirano

3.9. Slobodno vrijeme i kultura

Kvaliteta života osoba s invaliditetom je kao i kod opće populacije određena posrednim i neposrednim međusobnim odnosima u društvu, zajednici, politici, proizvodnji kulturi, odgoju, obrazovanju i vrstama podrške koje osobama stoje na raspolaganju. Poseban naglasak stavlja se na stupanj ostvarenih razvojnih potencijala i kontinuiranost osobnog razvoja, slobodu i raznovrsnost izbora, uključenost u društvene aktivnosti, uvjete stanovanja, rekreacijske mogućnosti te mogućnosti zapošljavanja (Kramarić, Sekušak-Galešev, Bratković, 2013.).

Važan dio kvalitete života svake osobe čine pristupačnost kulturnih sadržaja i aktivnosti slobodnog vremena. Sudjelovanje osoba s invaliditetom u kulturnim sadržajima pridonosi raznolikosti društva i afirmira njihove kreativne i umjetničke mogućnosti, ali i senzibilizira javnost za umjetnički rad osoba s invaliditetom. Važno je omogućiti osobama s invaliditetom pristup muzejima, galerijama, kazalištima, kinima i drugim kulturno – umjetničkim sadržajima kako bi im kulturni programi bili dostupni kao i ostatku populacije. Osim kulturno – umjetničkih sadržaja, važno je omogućiti dostupnost i sportskim, rekreativnim i drugim sadržajima slobodnog vremena (Vlada Republike Hrvatske, 2017.).

Prema Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom, osobe s invaliditetom trebaju imati pristup kulturnim materijalima u svim dostupnim oblicima, TV programima, filmovima, kazalištu i drugim kulturnim aktivnostima u svim dostupnim oblicima. Također, važno je da osobe s invaliditetom imaju pristup mjestima kulturnih događanja ili usluga – kazalištima, muzejima, kino dvoranama, knjižnicama, turističkim uslugama te spomenicima i mjestima od nacionalnog kulturnog značaja (UN, 2006.).

Osobe s invaliditetom imaju pravo na sudjelovanje u rekreativnim, sportskim i slobodnim aktivnostima na jednakoj osnovi s drugima. Važno je osigurati im pristup sportskim, rekreacijskim i turističkim odredištima te pristup uslugama koji se nude u sklopu tih odredišta (UN, 2006.).

CILJEVI U RAZDOBLJU OD 2021. – 2025.:

- Osigurati pristupačnost kulturno – umjetničkim sadržajima za osobe s invaliditetom.
- Osigurati pristupačnost rekreacijskim i sportskim sadržajima te sadržajima slobodnog vremena za osobe s invaliditetom.

CILJ 1: Osigurati pristupačnost kulturno – umjetničkim sadržajima za osobe s invaliditetom.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Izvršiti komunikacijske i građevinske prilagodbe prostora u kojima se odvijaju kulturno – umjetnički sadržaji – muzeji, knjižnice, kino dvorane, kazališta i slično.	- broj prilagođenih prostora u kojima se odvijaju kulturno – umjetnički sadržaji	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano
Educirati zaposlenike kulturno – umjetničkih ustanova kako bi pružili adekvatnu uslugu osobama s invaliditetom.	- broj educiranih zaposlenika kulturno – umjetničkih ustanova	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano
Kino i kazališne predstave prilagođavati osobama s invaliditetom.	- broj kino i kazališnih predstava u kojima je osiguran komunikacijski posrednik, titlovanje ili naracija	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano

CILJ 2: Osigurati pristupačnost rekreacijskim i sportskim sadržajima te sadržajima slobodnog vremena za osobe s invaliditetom.			
AKTIVNOSTI	POKAZATELJI	ODGOVORNE/PROVEDBENE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE	ROKOVI
Izvršiti komunikacijske i građevinske prilagodbe prostora u kojima se odvijaju rekreacijski i sportski sadržaji.	- broj prilagođenih prostora u kojima se odvijaju sportski i rekreacijski sadržaji	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano
Provoditi programe za uključivanje djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u svakodnevne sportske i rekreacijske aktivnosti u mjestu stanovanja.	- programi sportskih klubova - broj djece s teškoćama i mladih s invaliditetom uključenih u sportske i rekreacijske aktivnosti u lokalnoj zajednici	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano
Osigurati pristupačnost dječjih igrališta, sportskih terena i parkova djeci s teškoćama u razvoju.	- broj prilagođenih postojećih sadržaja - broj novoizgrađenih prilagođenih sadržaja	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano
Educirati stručnjake, trenere i voditelje aktivnosti koji provode sportske i rekreacijske aktivnosti za rad s djecom s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom.	- broj educiranih trenera i voditelja aktivnosti	Udruge osoba s invaliditetom i udruge koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, Grad Valpovo, ustanove socijalne skrbi, ustanove zdravstvene skrbi, sportske udruge, kulturno – umjetničke ustanove/udruge	kontinuirano

4. ZAKLJUČAK

Programa Grada Valpova za osobe s invaliditetom 2021. – 2025. dokument je koji je nastao na temelju analize postojećeg stanja u gradu Valpovu, suradnje s osobama s invaliditetom i pružateljima usluga za osobe s invaliditetom.

Oslanja se na važne nacionalne i međunarodne politike, s naglaskom na trenutno stanje u lokalnoj zajednici te kao prioritete izdvaja rješavanje lokalnih problema osoba s invaliditetom.

Grad Valpovo će zajedno sa suradnicima raditi na ostvarenju postavljenih ciljeva te će nastojati raditi na poboljšanju kvalitete življenja osoba s invaliditetom te na promociji filozofije inkluzije.

Program predlaže ciljeve koji su prioritet u različitim područjima života te aktivnosti kojima bi se navedeni ciljevi mogli postići. Kao važna područja za kvalitetu života osoba s invaliditetom, Program izdvaja sljedeća: obitelj, život u zajednici, odgoj i obrazovanje, zdravstvena zaštita, socijalne usluge, stanovanje i pristupačnost, profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje, ostvarivanje prava te slobodno vrijeme i kultura.

Predložene aktivnosti osmišljene su u suradnji s organizacijama civilnog društva te javnim ustanovama te s osobama s invaliditetom.

Sastavni dio ovog Programa je i Plan aktivnosti za razdoblje 2020. – 2022. koje će se provoditi u sklopu projekta „Društveni centar Valpovo“. Projektne aktivnosti bit će usmjerene na osnaživanje partnerstva organizacija civilnog društva i lokalne zajednice te na osnaživanje samih osoba s invaliditetom. Aktivnosti će biti usmjerene i na poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom te njihovo aktivno sudjelovanje u društvu.

5. POPIS LITERATURE

1. Benjak, T. (2019). *Izvešće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo.
2. Ergović, J. (2007). *Osposobljavanje za samostalan rad i zapošljavanje osoba s invaliditetom*. Ljetopis socijalnog rada 14 (3), 597 – 610.
3. Karamatić Brčić, M. (2011). *Svrha i cilj inkluzivnog obrazovanja*. Acta Iadertina 8, 39 – 47.
4. *Konvencija o pravima osoba s invaliditetom*. Fakultativni protokol uz Konvenciju (2006). Zagreb: Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
5. Kramarić, M., Sekušak – Galešev, S., Bratković, D. (2013). *Problemi mentalnog zdravlja i objektivni pokazatelji kvalitete života odraslih osoba s intelektualnim teškoćama*. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja 49, 50 – 63.
6. Leutar, Z. (2015). *Razumijevanje invaliditeta*. U Miljenović, A. (ur.) *Socijalne usluge u zajednici za osobe s invaliditetom – priručnik za početnike* (23 – 59). Zagreb: Rehabilitacijski centar za stres i traumu.
7. *Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2017. do 2020.* (2017). Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
8. *Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*. Narodne novine br. 56/90.
9. Rozman, B. (2007). *Utjecaj u zajednici utemeljene rehabilitacije na kompetentnost deinstitutionaliziranih osoba s intelektualnim teškoćama*. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 43, 2, 67 – 81.
10. Šogorić, S., Sanković, M., Štefančić, V., Vitale, K. (2018). *Osobe s invaliditetom – test pristupačnosti sustava zdravstva*. Acta Med Croatica, 72, 199 – 205.
11. Tarandek, T., Leutar, Z. (2016). *Neki aspekti neovisnog življenja osoba s invaliditetom*. Revija socijalne politike, 24, 3, 301 – 320.
12. Udruga za samozastupanje (2009). *Živjeti i raditi kao svi ljudi*. Brošura projekta Europske unije (CARDS 2004. za Republiku Hrvatsku). Zagreb: Udruga za samozastupanje.
13. *Ustav Republike Hrvatske*. Narodne novine br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.

14. *Zakon o Hrvatskom registru o osobama s invaliditetom.* Narodne novine br. 64/01.
15. *Zakon o mirovinskom osiguranju.* Narodne novine br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 43/07.
16. *Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom.* Narodne novine br. 143/02, 33/05, 157/13, 152/14.
17. *Zakon o socijalnoj skrbi,* Narodne novine br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03.

6. PRILOG 1: Plan aktivnosti za razdoblje 2020. – 2022.

6.1. Projekt „Društveni centar Valpovo“

Plan aktivnosti za razdoblje 2020. – 2022. nastao je u sklopu projekta „Društveni centar Valpovo“ koji provodi Udruga Karašicka Republika u partnerstvu s Udrugom Mi Valpovo, Društvom naša djeca grada Valpova, Udrugom Revolucija i Gradom Valpovo.

Opći cilj projekta:

Povećanje opsega aktivnosti organizacija civilnog društva kojima se unaprjeđuje život građana s područja grada Valpova te promiče njihova međusobna suradnja.

Specifični ciljevi:

Povećanje iskorištenosti javnog prostora na području grada Valpova u svrhu provođenja aktivnosti i djelovanja organizacija civilnog društva.

Uspostavljanje novih i osnaživanje postojećih programa projektnih partnera koji su od općeg interesa za građane grada Valpova u suradnji s lokalnom zajednicom.

Ojačavanje stručnih kapaciteta prijavitelja i projektnih partnera.

6.2. Aktivnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju 2020. – 2022.

Područja djelovanja:

1. Obitelj
2. Život u zajednici
3. Odgoj i obrazovanje
4. Zdravstvena zaštita
5. Socijalne usluge
6. Stanovanje i pristupačnost
7. Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje
8. Ostvarivanje prava
9. Slobodno vrijeme i kultura

Ciljevi:

1. Poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom.
2. Osnaživanje osoba s invaliditetom za sudjelovanje u životu lokalne zajednice.
3. Osnaživanje osoba s invaliditetom za samostalan život uz podršku u lokalnoj zajednici.

Aktivnosti:

Škola samostalnog življenja

- Radionice kuhanja i pripreme jednostavnih jela
- Radionice održavanja kućanstva
- Radionice o zdravlju i osobnoj njezi
- Radionice vrtlarstva
- Radionice vođenja i planiranja kućnog proračuna

Kreativne i praktične vještine

- Radionice izrade uporabnih predmeta (nakit, posuđe od keramike, predmeti od platna i slično)
- Radionice ručnog rada (šivanje, pletenje, heklanje i slično)
- Radionice izrade ukrasnih predmeta (čestitke, magneti, slike i slično)

Obilježavanje važnih datuma

- Međunarodni dan volontera
- Međunarodni dan osoba s invaliditetom
- Međunarodni dan bijelog štapa
- Dan grada Valpova
- Svjetski dan osoba s Down sindromom
- Svjetski dan osoba s autizmom
- Dan planeta Zemlje
- Blagdani i svetkovine

Socijalna interakcija i samozastupanje

- Radionice komunikacijskih vještina
- Radionice timskog rada i poticanje međusobne suradnje
- Radionice razvoja pozitivne slike o sebi
- Radionice samozastupanja
- Radionice razvoja vještina tolerancije i prihvaćanja različitosti

Slobodno vrijeme

- Sportske aktivnosti
- Suradnja s lokalnom zajednicom
- Suradnja sa vrtićima, školama i drugim udrugama
- Posjete društvenih i kulturnih događanja

SURADNICI I SUDIONICI U IZRADI PROGRAMA GRADA VALPOVA ZA OSOBE S
INVALIDITETOM OD 2021. DO 2025. GODINE

Udruga Karašicka Republika
Adresa: Radnička 14, 31551 Belišće
Kontakt: karasicka.republika@gmail.com

Udruga MI Valpovo
Adresa: Dvorac Norman-Prandau 1, 31550 Valpovo
Kontakt: udrugami.valpovo2004@gmail.com

Udruga Revolucija
Adresa: Trg kralja Tomislava 14, 31550 Valpovo
Kontakt: udrugarevolution@gmail.com

Društvo naša djeca grada Valpova
Adresa: Matije Gupca 32, 31550 Valpovo
Kontakt: dnd.valpovo@gmail.com

Grad Valpovo
Adresa: Matije Gupca 32, 31550 Valpovo
Kontakt: mail@valpovo.hr

Autorica Programa: Tena Anić, mag.rehab.educ.

Ostali suradnici:
Ljiljana Ivanović
Andrea Šebalj
Zdenka Turalija

Ova publikacija izdana je u sklopu projekta “Društveni centar Valpovo”.

Korisnik projekta je Udruga “Karašicka Republika”.

Kontakti za više informacija:

Udruga Karašicka Republika
Adresa: Radnička 14, 31551 Belišće
Kontakt: karasicka.republika@gmail.com

Partneri na projektu “Društveni centar Valpovo”:

Izdavanje ove publikacije omogućeno je zahvaljujući sredstvima Europskog socijalnog fonda.

Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost udruge “Karašicka Republika”.

Stajališta izražena u ovom programu isključiva su odgovornost udruge “Karašicka Republika” i ne odražavaju nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Više informacija o fondovima EU:

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

www.strukturnifondovi.hr